

dr hab. Paweł KUCZMA, prof. UZ

<https://orcid.org/0000-0003-1443-4742>

Uniwersytet Zielonogórski

e-mail: p.kuczma@wpa.uz.zgora.pl

Termin „niezwłocznie” w Konstytucji RP

Streszczenie

Termin „niezwłoczność” należy do tradycyjnych pojęć języka prawnego i jest powszechnie używany w zasadzie w każdej gałęzi prawa. W Konstytucji RP można odnaleźć kilkanaście przepisów prawnych, w których ustrojodawca zdecydował się na zastosowanie takiego określenia. Oznacza to, że termin „niezwłoczność” nie jest indyferentny prawu konstytucyjnemu i posiada silne zakotwiczenie konstytucyjne, przez co pojawia się potrzeba zbadania znaczenia oraz rozumienia tego terminu w perspektywie konstytucyjnej. W artykule analizie poddana treść tego terminu z perspektywy konstytucyjnej i innej gałęzi prawa, które okazuje się mieć autonomiczne znaczenie.

Słowa kluczowe: Konstytucja, termin, niezwłoczność, niezbędna zwłoka, czas.

Wprowadzenie

W polskim systemie prawnym używa się kategorii temporalnej „termin”, która jest określana przez prawodawcę w sposób bezwzględny przy pomocy jednostek czasu (godzina, dzień, tydzień, miesiąc, rok) lub w sposób względny – przy użyciu pojęć nieostrych, np. niezwłocznie czy natychmiast¹. Termin „niezwłocznie” należy do tradycyjnych pojęć języka prawnego i jest powszechnie używany w zasadzie w każdej gałęzi prawa. Szczególnie kojarzony jest z przepisami o charakterze proceduralnym, ale występuje często na gruncie prawa materialnego. Jest terminem-wytrychem, stosowanym wszędzie tam, gdzie wymaga się

¹ R. Kusiak-Winter, *Czas w prawie administracyjnym ustrojowym (uwagi na temat petrykacji ustroju samorządu terytorialnego na przykładzie Niemiec)*, [w:] J. Zimmermann (red.), *Czas w prawie administracyjnym*, Warszawa 2011, s. 18.

podjęcia pewnych działań w jak najbliższej przyszłości, ale gdzie dokładnie wskazanie terminu poprzez określenie go w dniach, tygodniach czy miesiącach nie jest możliwe z uwagi na trudne do przewidzenia przeszkody, które mogłyby się pojawić w okresie realizowania zadania (kompetencji, czynności itd.).

Próba wiązania terminu „niezwłocznie” z Konstytucją może wyglądać na zabieg sztuczny. Tymczasem w Konstytucji RP można odnaleźć kilkanaście przepisów prawnych, w których ustrojodawca zdecydował się na zastosowanie takiego określenia. Oznacza to, że termin „niezwłocznie” nie jest indyferentny prawu konstytucyjnemu i posiada silne zakotwiczenie konstytucyjne, przez co pojawia się potrzeba zbadania znaczenia oraz rozumienia tego terminu w perspektywie konstytucyjnej.

Zastosowanie terminu „niezwłocznie” w Konstytucji RP

Termin „niezwłocznie” pojawia się w ustawie zasadniczej kilkakrotnie. W większości przypadków ustrojodawca posługuje się wprost tym terminem, ale w kilku sytuacjach zdecydował się na posłużenie terminami zbliżonymi, a mianowicie „bez nieuzasadnionej zwłoki” oraz „natychmiast”. Odnosząc się do art. 45 Konstytucji należy wskazać, że jego stylizacja jest nieco odmienna, ponieważ nawiązuje do sposobu ujęcia prawa dostępu do sądu uregulowanego w art. 6 ust. 1 EKPCz², zgodnie z którym „każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym albo o zasadności każdego oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej”. Z tego względu przy interpretacji zwrotu „bez nieuzasadnionej zwłoki” należy się odwoływać do reguł wypracowanych w orzecnictwie ETPCz. Oznacza to, że sprawa powinna być rozpatrywana odpowiednio sprawnie i dostatecznie szybko, aby zapewnić efektywność udzielanej jednostce ochrony. „Szybkie uzyskanie rozstrzygnięcia sądowego leży nie tylko w bezpośrednim interesie jednostki, ale także w interesie publicznym. Wymiar sprawiedliwości nie może być bowiem sprawowany z opóźnieniami prowadzącymi do osłabienia skuteczności sądów i zaufania do nich i do państwa w ogóle”³.

Z kolei termin „natychmiast” pojawia się w Konstytucji RP w tych samych artykułach, co termin „niezwłocznie”, których treść odnosi się do natychmiastowego

² P. Hofmański, A. Wróbel, [w:] L. Garlicki, red., *Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności*, t. 1, *Komentarz do artykułów 1–18*, Warszawa 2010, s. 364.

³ P. Grzegorzczak, L. Weitz, Art. 45, [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Komentarz do art. 1–86*, Warszawa 2016. Zob. także orzeczenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie *Philis przeciwko Grecji* z dnia 27 czerwca 1997 r., nr skargi 19773/92.

zwolnienia zatrzymanego. Na pierwszy rzut oka terminy te mogą wyglądać na synonimy: w języku potocznym stosuje się je zamiennie, pojawiają się prawie w tych samych jednostkach redakcyjnych tekstu Konstytucji w celu uniknięcia powtórzeń i zapewnienia większej klarowności unormowań. Należy mieć jednak na uwadze trzy kwestie, które nie pozwalają na utrzymanie takiego wniosku. Pierwsza z nich odnosi się do zakresu znaczeniowego obu terminów, których substrat pojęciowy, według ujęcia słownikowego, jest różny. Termin „natychmiast” oznacza bowiem „w tej samej chwili, bezpośrednio po czymś”⁴, natomiast „niezwłoczny” to „taki, który powinien nastąpić w jak najkrótszym czasie”⁵, ale niekoniecznie w tej samej chwili. Użycie formuły „natychmiast” zakłada tożsamość czasową, w przeciwieństwie do „niezwłoczności”, która dopuszcza pewien odstęp czasowy. Druga dotyczy reguł stosowania wykładni językowej, zgodnie z którą zwrotom języka prawnego nie należy nadawać bez wyraźnego powodu innego znaczenia niż posiadane na gruncie języka naturalnego oraz że terminów brzmiących odmiennie nie należy rozumieć jednolicie⁶. Trzecia stanowi konsekwencję orzeczeń sądów najwyższych instancji. Sąd Najwyższy w odniesieniu do terminu „niezwłocznie”, występującego m.in. w art. 454 k.c., orzekł, że terminu „niezwłocznie” nie należy utożsamiać z terminem natychmiastowym, ponieważ termin „niezwłocznie” oznacza termin realny, mający na względzie okoliczności miejsca i czasu⁷. Z kolei NSA stwierdził, że: „Użyty w art. 35 § 2 k.p.a. nakaz niezwłocznego załatwienia sprawy, nie oznacza «natychmiast». Organ powinien dysponować realnym, w konkretnych okolicznościach, czasem potrzebnym do przeanalizowania stanu prawnego i faktycznego sprawy oraz wydania i uzasadnienia rozstrzygnięcia w sprawie. Organ powinien zatem wydać rozstrzygnięcie bez nieuzasadnionej odroczalności tej czynności”⁸.

Biorąc pod uwagę systematykę Konstytucji RP można wyróżnić kilka zastosowań terminu „niezwłocznie”. Po pierwsze, jest używany w rozdziale II Konstytucji poświęconym wolnościom i prawom osobistym (art. 41 ust. 2 i 3 – wolności osobistej oraz art. 45 ust. 1 – prawu do sądu).

Po drugie, jest stosowany w ramach przepisów, które odnoszą się do zatrzymania na gorącym uczynku piastunów niektórych konstytucyjnych organów władzy publicznej (posła – art. 105 ust. 5, senatora – art. 105 ust. 5 w zw. z art. 108, sędziego – art. 181, sędziego TK – art. 196, członka TS – art. 200, Prezesa NIK – art. 206, Rzecznika Praw Obywatelskich – art. 211).

⁴ W. Doroszewski, *Słownik języka polskiego*, <http://sjp.pwn.pl/szukaj/natychmiast.html> [pobrano dn.: 27.05.2024].

⁵ Ibidem.

⁶ T. Chauvin, T. Stawicki, P. Winczorek, *Wstęp do prawoznawstwa*, Warszawa 2009, s. 239.

⁷ Tak Sąd Najwyższy w wyrokach z 13 grudnia 2006 r., II CSK 293/06, LEX nr 453147 oraz z 30 czerwca 2011 r., III CSK 282/10, LEX nr 898707.

⁸ Wyrok NSA z 23 października 2020 r., I OSK 1110/20, Legalis.

Trzecie zastosowanie odnosi się do procedur o wyjątkowym charakterze, dotyczących przyjmowania niektórych aktów normatywnych (art. 231 i art. 235 ust. 6) i ich ogłoszenia (art. 190 ust. 2)⁹.

Z systematyki stosowania tego terminu w Konstytucji wynika, że „niezwłocznie” pojawia się w przepisach konstytucyjnych realizujących funkcję gwarancyjną i zabezpieczającą. Termin ten bowiem chroni jednostkę przed działaniami organów władzy publicznej, które w sposób bezprawny naruszają wolność osobistą jednostki, dając jej prawo do niezwłocznego zweryfikowania poczynañ władzy publicznej. W ten sam sposób chroni reprezentantów Narodu w postaci posłów i senatorów, sędziów, sędziów TK i członków TS jako piastunów organów władzy sądowniczej oraz piastunów organów kontroli państwowej i ochrony prawa. Można zatem dostrzec, że ochrona ma być zapewniona przed działaniami władzy wykonawczej, która może próbować wnikać w działalność jednostek i organów sądowych i kontrolnych. Dostrzec przy tym należy, że ustrojodawca konsekwentnie stosuje termin „niezwłocznie”, a więc w przypadkach podobnych czy też mających wspólny przedmiot ochrony, którym jest szeroko rozumiana wolność osobista. Oznacza to, że „niezwłocznie” jest nie tylko terminem prawa konstytucyjnego, ale terminem właściwym konstruowaniu rozumienia wolności osobistej.

Drugą funkcją, z którą wiąże się stosowanie terminu „niezwłocznie”, jest funkcja informacyjna. „Niezwłocznie” jest bowiem terminem używanym w Konstytucji na określenie terminu właściwego do poinformowania o: fakcie pozbawieniu wolności członków rodziny lub osoby wskazanej przez pozbawionego wolności, przyczynach zatrzymania, a także o samym fakcie zatrzymania „przełożonego”, rozumianego jako kompetentnego do podjęcia natychmiastowej decyzji w sprawie zwolnienia zatrzymanego.

Treść pojęcia „niezwłocznie”

Konstytucja nie wskazuje wprost, jak należy rozumieć termin „niezwłocznie”. W nauce prawa konstytucyjnego zdarzają się pojedyncze próby jego

⁹ „Z momentem ogłoszenia orzeczenia Trybunału w Dzienniku Ustaw powiązany jest jednak skutek orzeczenia o niekonstytucyjności ustawy w postaci pozbawienia tej ustawy mocy obowiązującej. Odsuwanie w czasie momentu urzędowego ogłoszenia orzeczenia Trybunału oznacza utrzymywanie w systemie prawa obowiązującego przepisów, których domniemanie konstytucyjności zostało mocą owego orzeczenia obalone w sposób ostateczny i powszechnie obowiązujący. Taka sytuacja rodzi zagrożenie dla praw i wolności obywateli oraz narusza ich zaufanie do państwa i stanowionego przez nie prawa, jak również podważa ogólnie pewność prawa. Z tego właśnie powodu art. 190 ust. 2 Konstytucji zawiera normę gwarancyjną, zgodnie z którą «[o]rzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w sprawach wymienionych w art. 188 podlegają niezwłocznemu ogłoszeniu w organie urzędowym». Wymóg niezwłocznego ogłoszenia nie został natomiast sformułowany na szczeblu konstytucyjnym w odniesieniu do ustawy”. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 9 marca 2016 r., K 47/15.

zdefiniowania, ale raczej w formie opisowej. Na przykład B. Banaszak, komentując art. 235 ust. 6 Konstytucji stanowiący o tym, że Sejm niezwłocznie rozpatruje rozporządzenie Prezydenta, wskazuje, że Sejm musi to „uczynić bez zbędnej zwłoki, możliwie jak najszybciej, ale nie jest dokładnie określone, w jakim terminie ma zacząć i kiedy skończyć. Taki sposób regulacji świadczy o tym, że ustrojodawca dopuszcza różne przeszkody w zebraniu się Sejmu w sytuacji nadzwyczajnej. Gdy jednak już się zbierze, powinien uczynić przedmiotem swoich obrad rozporządzenie Prezydenta jako pierwszy lub jeden z pierwszych punktów porządku dziennego i zakończyć rozpatrywanie uchwałą również bez zbędnej zwłoki – tzn. na tym samym posiedzeniu”¹⁰. B. Banaszak synonimicznie do terminu „niezwłoczność” traktuje zatem zwrot „bez zbędnej zwłoki”. Z kolei L. Garlicki komentując art. 105 Konstytucji wskazuje, że powiadomienie Marszałka Sejmu o fakcie zatrzymania posła „musi nastąpić «niezwłocznie», a więc w najszybszym możliwym czasie i przewidzianej formie, bez jakiegokolwiek nieuzasadnionej zwłoki”¹¹. Ponieważ na gruncie innych gałęzi prawa termin ten jest stosowany powszechnie oraz jest rozumiany w miarę jednolicie, należy przyjąć, że termin „niezwłoczność” należy do zastanych pojęć¹² języka prawnego i w taki sposób należy dokonywać jego wykładni. Pojęcie „niezwłoczności” obowiązywało w ustawodawstwie w chwili ustanowienia Konstytucji RP, miało ustalone znaczenie w języku prawniczym i doktrynie, co uzasadnia traktowanie tego terminu jako pojęcia „zastanego” i jego interpretacji przez pryzmat innych wobec prawa konstytucyjnego gałęzi prawa. Nie ma więc przeszkód, aby związać ustrojodawcę koncepcją „niezwłoczności” wypracowaną na płaszczyźnie prawa cywilnego czy administracyjnego. Termin ten wydaje się bowiem mieć charakter interdyscyplinarny. Tylko że termin „niezwłoczny” należy do pojęć nieostrych i z tego względu ustalenie, jakie ramy czasowe wyznacza jego zastosowanie, może nastręczać pewnych wątpliwości nawet w tych dziedzinach prawa, w których znajduje on od dawna zastosowanie. SN w jednej z uchwał, odnosząc się do terminu „niezwłoczności” wskazał nawet, że „Jest ono bowiem tak mało precyzyjne, że można zasadnie mieć wątpliwości, czy może stanowić podstawę (...) dla określenia początkowej daty biegu terminu (...). Już ta tylko okoliczność skłania do stosunkowo liberalnego podejścia przy wykładaniu sformułowań zawartych w analizowanej tu ustawie”¹³. W uzasadnieniu wcześniejszej uchwały SN uznał, że pojęcie „niezwłocznie” może oznaczać termin, który nie powinien przekraczać 2 tygodni¹⁴.

¹⁰ B. Banaszak, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2012, Legalis.

¹¹ L. Garlicki, Art. 106, [w:] L. Garlicki (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2001, s. 27.

¹² Zob. K. Riedl, *Koncepcja pojęć zastanych w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, „Przegląd Sejmowy” 2015, nr 5.

¹³ Uchwała SN z 3 listopada 1997 r., III ZP 38/97, OSNAPiUS 1998, nr 8, poz. 234.

¹⁴ Uchwała SN z 30.12.1988 r., III CZP 48/88, OSNC 1989, nr 3, poz. 36.

W glosie do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 1992 r. (sygn. akt III CZP 56/92) K. Korzan zaznaczył, że „niezwłoczność oznacza konieczność respektowania czasu potrzebnego dłużnikowi do zabezpieczenia prawidłowego wykonania zobowiązania”, nie wskazując jednak maksymalnego czasu wynikającego z terminu „niezwłocznie” na realizację zobowiązania.

Tylko nieco inaczej kwestia ta wygląda na gruncie prawa administracyjnego. Art. 35 k.p.a. wprowadza bowiem trzy rodzaje terminów: niezwłoczny, który jest podstawowym terminem w postępowaniu administracyjnym¹⁵, miesięczny i dwumiesięczny, których długość jest uzależniona od charakteru danej sprawy i okoliczności jej towarzyszących. Z treści tego unormowania wynika, że najkrótszym terminem jest termin „niezwłocznie”. Skoro kolejny z terminów, dłuższy, jest terminem miesięcznym, to oznacza, że termin „niezwłocznie” musi być terminem krótszym na załatwienie sprawy. J. Malanowski uznał nawet, że „na gruncie prawa administracyjnego «niezwłoczne» załatwienie sprawy powinno być interpretowane jako załatwienie sprawy w możliwie krótkim czasie, którego horyzont wyznacza typ i charakter konkretnego przypadku. W żadnym przypadku nie powinien jednak być to czas dłuższy niż jeden tydzień, licząc od daty wszczęcia postępowania”¹⁶.

Przeprowadzona dotychczas analiza prowadzi do wniosku, że termin niezwłocznie jest co prawda terminem niedookreślonym, ale nie ulega wątpliwości, że jego prawidłowa wykładnia prowadzi do wniosku, iż termin ten należy rozumieć w ten sposób, że organ powinien podjąć czynności bez zbędnej zwłoki¹⁷, inaczej rzecz ujmując: tak szybko, jak to jest możliwe.

Autonomiczność terminów konstytucyjnych

Próbując ustalić znaczenie terminu „niezwłocznie” zastosowanego w Konstytucji, należy zwrócić uwagę na cztery wskazówki interpretacyjne dotyczące dokładni pojęć konstytucyjnych:

- pojęcia konstytucyjne mają charakter autonomiczny w odniesieniu do ustawodawstwa zwykłego, a sposób rozumienia danego terminu w ustawodawstwie zwykłym nie może przesądzać o interpretacji Konstytucji, a w szczególności zmiany w ustawodawstwie zwykłym nie mogą prowadzić do zmian treści norm konstytucyjnych,

¹⁵ Wyrok WSA w Olsztynie z 27 października 2022 r., II SAB/OI 186/22.

¹⁶ J. Malanowski, Art. 35, [w:] M. Wierzbowski, A. Wiktorowska (red.), *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2023, Legalis. Biorąc pod uwagę treść art. 35 § 3 i § 3a KPA, wydaje się, że terminu „niezwłocznie” nie można na gruncie k.p.a. jednoznacznie ustalić w dniach czy tygodniach. Na pewno jednak nie może on przekraczać 1 miesiąca. Tak też A. Wiktorowska, [w:] M. Wierzbowski (red.), *Postępowanie administracyjne – ogólne, podatkowe, egzekucyjne i przed sądami administracyjnymi*, Warszawa 2012, s. 79.

¹⁷ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z dnia 10 lutego 2023 r., III SAB/Łd 149/22.

- z uwagi na ochronę przez ustawę zasadniczą godności, która jest źródłem wolności i praw, wszelkie wątpliwości interpretacyjne powinny być rozstrzygane w myśl zasad *in dubio pro dignitate, in dubio pro homine*,
- jednym z celów ustrojodawcy jest „na zawsze zagwarantować prawa obywatelskie” (preambuła), a zapewnienie wolności i praw człowieka jest jednym z obowiązków państwa (art. 5),
- postanowienia Konstytucji dotyczące praw człowieka powinny być interpretowane zgodnie z zasadą efektywności (skuteczności)¹⁸.

Powyższe reguły interpretacyjne każą spojrzeć na termin „niezwłocznie” występujący w Konstytucji RP w sposób autonomiczny, chociaż przy uwzględnieniu dorobku innych gałęzi prawa.

Przede wszystkim należy dostrzec, że na gruncie Konstytucji RP adresatem terminu „niezwłocznie” są odpowiednie organy władzy publicznej lub ich funkcjonariusze, a beneficjentami – jednostki. Tymczasem organy władzy publicznej muszą stosować reguły płynące z zasady demokratycznego państwa prawnego i zasady legalizmu. Oznacza to, że pojmowanie „niezwłoczności” w Konstytucji musi być bardziej ściśle niż w aktach ustawowych oraz że „niezbędna zwłoka” wynikająca z rozumienia „niezwłoczności” jest ograniczona do minimum. Z perspektywy konstytucyjnej związanie dokonania jakąś czynnością terminem „niezwłocznie” oznacza konieczność potraktowania sprawy w sposób priorytetowy, co oznacza załatwienie jej w pierwszej kolejności, z wyprzedzeniem innych spraw, którymi organ się zajmuje. Innymi słowy konkretna czynność zostaje w ten sposób zaopatrzona klauzulą pilności. W konsekwencji zajęcie się najpierw innymi sprawami niż sprawą wymagającą rozpoznania w terminie niezwłocznym, stanowi samo przez się naruszenie prawa. Zastosowanie terminu „niezwłocznie” pozwala jednak na wystąpienie pewnej, uzasadnionej okolicznościami zwłoki w realizacji danej czynności. Przy czym muszą to być okoliczności zobiektywizowane, adekwatne do toku czynności podejmowanych przez organy i obowiązujących organ procedur. Niemniej jednak przy ich stosowaniu musi organowi władzy publicznej przyświecać zasada szybkości, rozumiana przez pryzmat terminu „niezwłocznie”. Zwłoka musi być z kolei rozumiana zawężająco i oznaczać dopuszczalność tylko dla niezbędnych czynności, które będą powodować zwłokę. „Niezwłocznie” oznacza zatem obowiązek podjęcia konkretnej czynności w pierwszym możliwym terminie, kiedy sytuacja na to pozwala.

Powyższe nie daje jednak konkretnej odpowiedzi na pytanie o maksymalny termin „niezbędnej zwłoki” w Konstytucji. Kwestii tej nie da się generalnie i w sposób jednoznaczny rozstrzygnąć, ponieważ w zależności od treści przepisu konstytucyjnego długość terminu będzie różna. Termin „niezwłocznie” na gruncie Konstytucji należy rozumieć identycznie, ale jego czas będzie inny.

¹⁸ K. Wojtyczek, *Pojęcie szkody niemajątkowej w polskim prawie konstytucyjnym*, „Przegląd Konstytucyjny” 2018, nr 3, s. 28–29.

W celu ustalenia jego maksymalnych granic należy się odnieść do treści przepisu formułującego termin „niezwłocznie” lub do przepisów, między którymi występują powiązania treściowe (albo w obrębie tego samego artykułu, albo regulacji rozwijającej postanowienie konstytucyjne). Termin „niezwłocznie” jest bowiem terminem krótszym, a nawet znacznie krótszym niż termin wyznaczony w sposób określony (precyzyjny) godziną, dniem czy tygodniem. Dlatego w przypadku art. 231 termin „niezwłocznie” będzie oznaczał znacznie mniej niż 48 godzin. Z kolei w przypadku art. 235 ust. 6 termin „niezwłocznie” oznacza na pewno mniej niż 30 dni (z uwagi na 30-dniowy termin na przeprowadzenie pierwszego czytania, o którym mowa w art. 235 ust. 3).

Czasami termin „niezwłocznie” jest wyznaczany innymi terminami „granicznymi”, które składają się w ogóle na możliwość realizacji określonego obowiązku. Tak jest w przypadku obowiązku zarządzenia przez Marszałka Sejmu referendum zatwierdzającego. Marszałek Sejmu jest zobowiązany zarządzić przeprowadzenie referendum w takim terminie, aby możliwe było przeprowadzenie referendum w terminie 60 dni od dnia złożenia wniosku przez podmioty określone w art. 235 ust. 1 Konstytucji. Musi zatem dokonać prognozy rodzaju koniecznych działań wynikających z odpowiednich ustaw, czasu potrzebnego na ich realizację, aby dotrzymanie terminu 60-dniowego było możliwe i aby jego działanie zostało uznane za niezwłoczne, a więc zgodne z prawem.

Innym razem sposób liczenia terminu „niezwłocznie” będzie uzależnione od podjęcia pewnych niezbędnych czynności. Z taką sytuacją mamy do czynienia, gdy pojawia się obowiązek niezwłocznego poinformowania zatrzymanego o przyczynach zatrzymania, co powinno nastąpić po ustaleniu tożsamości zatrzymanego i w okolicznościach umożliwiających poinformowanie¹⁹.

Wreszcie przy ustalaniu maksymalnej długości terminu „niezwłocznie” konieczne jest sięgnięcie do istniejącej praktyki czy zwyczaju. Utrwalona praktyka wskazuje bowiem na czas niezbędny do zrealizowania tej czynności. Skoro zazwyczaj można było daną sprawę załatwić w danym terminie, to oznacza, że w innych przypadkach taki termin też będzie wystarczający. W związku z tym przekroczenie tego okresu z pewnością stanowić będzie naruszenie konstytucyjnego terminu „niezwłocznie”. Z taką sytuacją mamy do czynienia w przypadku art. 190 ust. 2 Konstytucji, bo chociaż praktyka nie była jednolita, to jednak mieściła się w pewnym ramach czasowych. Miesięczny termin publikacji orzeczeń nakazywała uchwalona za rządów PiS ustawa o organizacji i trybie postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym²⁰, z kolei Marszałek Sejmu Elżbieta Witek

¹⁹ P. Sarnecki, Art. 41, [w:] J. Garlicki (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. III, Warszawa 2003, s. 6.

²⁰ W. Tumidalski, *Niezwłocznie czyli z niezbędną zwłoką*, „Rzeczpospolita”, <https://www.rp.pl/opinie-prawne/art402711-wojciech-tumidalski-niezwolocznie-czyli-z-niezbiedna-zwloka> [pobrano dn.: 30.05.2024].

powoływała się na wyrok SN, zgodnie z którym „niezwłocznie” oznacza publikację wyroku TK w ciągu 14 dni. Z kolei Rządowe Centrum Legislacji ustanowiło wewnętrzną zasadę, że termin publikacji w dziennikach urzędowych wynosi siedem dni²¹.

Zakończenie

Nie jest możliwe precyzyjne wyznaczenie konstytucyjnego terminu „niezwłocznie” poprzez wyrażenie go w godzinach, dniach czy tygodniach. Termin ten ma bowiem różną długość, uzależnioną od rodzaju normy prawnej, którą zabezpiecza. Z pewnością pomocne przy ustalaniu długości tego terminu są ustalenia innych gałęzi prawa, ale z uwagi na autonomiczny charakter „niezwłoczności” w Konstytucji RP konieczne jest dokonywanie wykładni tego terminu przez pryzmat unormowań konstytucyjnych. Z uwagi na najwyższą moc prawną Konstytucji wszystkie zadania organów władzy publicznej muszą być realizowane możliwie szybko i z należytą starannością. Zaopatrzenie konstytucyjnych norm prawnych terminem „niezwłocznie” akcentuje wagę czasu przy realizacji tych zadań, nadając im wyjątkowy, szczególny i priorytetowy charakter.

Bibliografia

Literatura

- Banaszak B., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2012.
- Chauvin T., Stawecki T., Winczorek P., *Wstęp do prawoznawstwa*, Warszawa 2009.
- Garlicki L., Art. 106, [w:] L. Garlicki (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2001.
- Grzegorzczak P., Weitz L., Art. 45, [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Komentarz do art. 1–86*, Warszawa 2016.
- Hofmański P., Wróbel A., [w:] L. Garlicki, *Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności*, t. 1, *Komentarz do artykułów 1–18*, Warszawa 2010.
- Kusiak-Winter R., *Czas w prawie administracyjnym ustrojowym (uwagi na temat petrykacji ustroju samorządu terytorialnego na przykładzie Niemiec)*, [w:] J. Zimmermann (red.), *Czas w prawie administracyjnym*, Warszawa 2011.

²¹ RCL: Termin na ogłoszenie wyroku mija dziś, „Dziennik Gazeta Prawna” z 14 grudnia 2015 r., <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/910998,rcl-termin-na-ogloszenie-wyroku-tk-mija-dzis.html> [pobrano dn.: 30.05.2024].

- Malanowski J., Art. 35, [w:] M. Wierzbowski, A. Wiktorowska (red.), *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2023.
- Riedl K., *Koncepcja pojęć zastanych w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, „Przegląd Sejmowy” 2015, nr 5.
- Sarnecki P., Art. 41, [w:] J. Garlicki (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. III, Warszawa 2003.
- Tumidański W., *Niezwłocznie czyli z niezbędną zwłoką*, „Rzeczpospolita”.
- Wiktorowska A., [w:] M. Wierzbowski (red.), *Postępowanie administracyjne – ogólne, podatkowe, egzekucyjne i przed sądami administracyjnymi*, Warszawa 2012.
- Wojtyczek K., *Pojęcie szkody niemajątkowej w polskim prawie konstytucyjnym*, „Przegląd Konstytucyjny” 2018, nr 3.

Źródła internetowe

- Doroszewski W., *Słownik języka polskiego*, <http://sjp.pwn.pl> [pobrano dn.: 29.05.2024].
- RCL: *Termin na ogłoszenie wyroku mija dziś*, „Dziennik Gazeta Prawna” z 14 grudnia 2015 r., <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/910998,rcl-termin-na-ogloszenie-wyroku-tk-mija-dzis.html> [pobrano dn.: 30.05.2024].
- <https://www.rp.pl/opinie-prawne/art402711-wojciech-tumidalski-niezwloczenie-czyli-z-niezbedna-zwloka> [pobrano dn.: 30.05.2024].

Orzecznictwo:

- Orzeczenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Philis przeciwko Grecji z dnia 27 czerwca 1997 r., nr skargi 19773/92.
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 grudnia 1988 r., sygn. akt III CZP 48/88, OSNC 1989, nr 3, poz. 36.
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 1997 r., sygn. akt III ZP 38/97, OSNAPiUS 1998, nr 8, poz. 234.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2006 r., sygn. akt II CSK 293/06, LEX nr 453147.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2011 r., sygn. akt III CSK 282/10, LEX nr 898707.
- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 marca 2016 r., sygn. akt K 47/15.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 23 października 2020 r., sygn. akt I OSK 1110/20.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Olsztynie z dnia 27 października 2022 r., sygn. akt II SAB/OI 186/22.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z dnia 10 lutego 2023 r., sygn. akt III SAB/Łd 149/22.

The Term „Immediacy” in the Constitution of the Republic of Poland

Abstract

The term „immediacy” belongs to the traditional concepts of legal language and is commonly used in virtually every branch of law. In the Constitution of the Republic of Poland, one can find several legal provisions in which the constitution-maker decided to use such a term. This means that the term „immediacy” is not indifferent to constitutional law and has a strong constitutional anchoring, which gives rise to the need to examine the meaning and understanding of this term from a constitutional perspective. The article analyzes the content of this term from the perspective of the Constitution and another branch of law, which turns out to have an autonomous meaning.

Keywords: Constitution, deadline, immediacy, necessary delay, time.